

УДК 811.161.2:82-10. Печора
DOI 10.35433/philology.1(106).2026.80-93

ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ АВТОРА В ПОЕЗІЯХ ОЛЕКСАНДРА ПЕЧОРИ

К. Д. Глуховцева*, І. Я. Глуховцева**

У статті описано засоби репрезентації мовної діяльності особистості автора в поезіях Олександра Печори, виявлено домінуючі показники світоглядних орієнтирів письменника та особливості моделювання лінгвокультурних кодів як упізнаних національних феноменів. Доведено, що Олександр Печора як мовна особистість вмiло продукує високохудожні тексти, вільно оперує мовними засобами української мови, використовуючи правила їхньої сполучуваності для досконалого висловлення думки, посилення експресивності, надання висловлюванню додаткових змістових нашарувань, зокрема для створення сатиричного чи іронічного забарвлення. Домінуючі показники світоглядних орієнтирів у поетичному мовленні письменника репрезентують громадянську позицію митця, зумовлені тематикою текстів, проблемними питаннями, що актуальні для суспільства кінця ХХ – початку ХХІ століття (Україна, країна, Ненька, держава, земля, український, найменуваннями жителів України за місцем проживання та ін.).

Мовна свідомість поета актуалізована майстерним епітетив, складних метафоричних найменувань, перифраз, неологізмів. Фраземікон письменника маніфестує передусім загальноновживані стійкі сполучення слів, які використано для образного найменування дії, характеристики осіб, ситуацій, загальної філософської оцінки життя. Щодо простих людей поет за потреби вживає фразеологізми на позначення негативних рис характеру з часткою не, що вважаємо одним зі стилістичних прийомів еталонності комунікативної поведінки, а також донесення до читача історичної правди. Образними конкретизаторами фразеологізмів, ужитих у поезіях О. Печори, виступають іменники-апелятиви, серед яких чимало слів з архетипною символікою (вода, небо, істина, шлях, міст, слово, соловей, час).

Ключові слова: мовна особистість, мовна свідомість, ідіолексикон, ідіофраземікон, лінгвокультурема.

* доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови
(ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка")
hlukhovtseva@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5581-2204

** кандидат філологічних наук,
доцент кафедри філології та перекладу
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
IrynaYaroslavna@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3265-4733

MEANS OF REPRESENTING THE AUTHOR'S LINGUISTIC PERSONALITY IN THE POEMS OF OLEKSANDR PECHORA

Hlukhovtseva K. D., Hlukhovtseva I. Ya.

The article describes the means of representing the author's linguistic activity in the poems of Oleksandr Pechora, reveals the dominant indicators of the writer's worldview orientations and the features of modelling linguistic and cultural codes as recognizable national phenomena. It is proven that Oleksandr Pechora, as a linguistic personality, skillfully creates highly artistic texts, freely operates with the linguistic means of the Ukrainian language, using the rules of their compatibility for the perfect expression of thought, enhancing expressiveness, giving the expression additional semantic layers, in particular for creating a satirical or ironic colouring. The dominant indicators of worldview orientations in the author's poetic speech represent the writer's civic position, determined by the subject matter of the texts, problematic issues that are relevant for the society of the late 20th – early 21st centuries (Ukraine, country, Nenko, state, land, Ukrainian, names of Ukrainian residents by their place of residence, etc.).

The poet's linguistic consciousness is actualized by the skilful use of epithets, complex metaphorical names, periphrases, and neologisms. The writer's phrasemicon manifests, first of all, commonly used stable combinations of words that are used for the figurative naming of actions, characteristics of persons, situations, and a general philosophical assessment of life. In relation to ordinary people, the poet, when necessary, uses phraseological units to denote negative character traits with the particle not, which we consider one of the stylistic techniques of standardization of communicative behaviour, as well as conveying historical truth to the reader. The figurative concretizers of phraseological units used in O. Pechora's poems are nouns-appellatives, among which there are many words with archetypal symbolism (water, sky, truth, path, bridge, word, nightingale, and time).

Keywords: *linguistic personality, linguistic consciousness, individual lexicon, individual phrasemicon, linguocultureme.*

Постановка наукової проблеми.

Олександр Андрійович Печора – український поет сучасного покоління, гуморист, пісняр, чия творчість сформувалася на перетині особистого переживання, громадянської позиції та глибокої ліричності. Він народився в середині ХХ століття в селищі Ромодан на Полтавщині, а нині проживає в Лубнах. Олександр Печора обирає собі псевдонім Ромоданець, чим звеличує свою малу батьківщину й акцентує увагу на історичному минулому цього населеного пункту, адже Ромоданівський шлях – це один із трьох головних шляхів, якими користувались полтавські чумаки в давнину. Назва селища походить від геоніма Ромоданівський шлях, бо лексема *ромодан* іменувала в давнину велику дорогу. "Відповідно до різних переказів, назва шляху пішла або від прізвища воєводи Григорія Ромодановського, або (вірогідніше) – від чумака Ромодана" [8: 113]. Проте,

згідно з народною етимологією, у ті далекі від нас часи ромоданами в Україні звалися й постійні двори, хутори, що стояли понад великими шляхами. Отже, за цією гіпотезою, сучасне селище Ромодан, що в давні часи стояло над цим шляхом і мало постійні двори для приїжджих, могло отримати таку назву саме від апелятива.

Серед основних рис поезики О. Печори критики називають щирість і внутрішню напругу, адже його вірші часто звучать як сповідь – без прикрас, але з сильною емоційною енергією. Характерними також є екзистенційні мотиви: самотність, пошук сенсу, відповідальність за вибір, пам'ять і біль – теми, що проходять крізь багато текстів. Вірші поета – це ніби громадянський нерв, портрет доби, бо у них відчутна реакція на події сучасної України: війна, втрати, лам і водночас незламність людини. Мовні особливості віршів приваблюють тим,

що в них поєднано простоту вислову з влучними метафорами, епітетами, перифразами, неологізмами, фразеологізмами, що допомогло, уникаючи надмірного пафосу, досягти сильного впливу. Отже, Олександра Печору можна віднести до тих авторів, які **говорять голосом часу**, не ховаючись за складними формами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідники особливостей мовної особистості, зокрема елітарної, зосереджують свою увагу й на теоретичних засадах лінгвоперсонології, визначаючи категорії, рівні та одиниці її, як-от: мовна особистість, мовна свідомість, теорія лінгвоперсонемі [5; 3], і на формування мовної особистості на різних вікових етапах [1], а також описі лінгвоперсон класиків української поезії та прози, науковців: Тараса Шевченка [9], Івана Франка, Юрія Шевельова, Василя Стуса [5], Олесь Гончара [6; 7], Лесі Українки [10]. Студіюються також питання мовної особистості в науковому дискурсі [11], вивчаються особистості художнього твору [15]; зокрема, оповідача роману [2], драматургічного персонажа [12] та ін.

І хоча лінгвоперсонологію визначають як відносно нову галузь знань, окремі спостереження про особливості мовної особистості, мовного портрету народу можна знайти в працях В. Гумбольдта, В. Вундта, О. Потебні. Наразі вона зорієнтована на вивчення мовної особистості з "власне комунікативного, вербально-тезаурсного, мотиваційно-символьного та інших рівнів лінгвоперсони, а також вивчення технологій і моделей створення мовноособистісних текстових корпусів" [5: 3]. Актуальність таких студій зумовлена значущістю мови й мовлення при внутрішній і зовнішній самореалізації особистості, динамічними процесами лінгвопортрета в різні періоди життя, а також комунікативним ущільненням світового простору. Проте "Якими б унікальними не були окремі мовні

особистості, усі вони є представниками певної колективної мовної особистості, утілюють її прикметні риси". "Значущість будь-якої мовної особистості визначається рівнем репрезентації в ній картини світу, зразковою мовленнєвою поведінкою, що віддзеркалює культуруноспу енергію народу" [7: 33, 41].

У сучасній лінгвістиці "мовну особистість зазвичай витлумачують як конкретну особистість, що досконало знає мову, усвідомлено й творчо володіє нею, сприймає мову в контексті національної ментальності й культури як їхнє духовне осердя, вживає мову як невід'ємний елемент самотворення, самопізнання, самоствердження й самовияву, розвитку та вдосконалення власних інтелектуально-розумових та емоційно-рольових, експресивно-почуттєвих можливостей і як найнеобхідніший засіб соціалізації особистості в людському суспільстві" [4: 2: 345–346]. Прикметно, що нерідко мовну особистість розглядають як носія мовної свідомості, що "вможливає коментування дослідником усіх особливостей її мовленнєвої поведінки, її репрезентацію в соціумі, втілення комунікативних інтенцій" [5: 4]. О. Селіванова тлумачить мовну свідомість як "механізм індивідуальної свідомості, що керує мовленнєвою діяльністю" [13: 371]. О. Селігей під мовною свідомістю розуміє таку її форму діяльності, яка "охоплює погляди, уявлення, почуття, оцінки, настанови щодо мови й мовної діяльності". "Як видно з визначення, структура мовної свідомості містить чотири основних блоки елементів – мовні знання, почуття, оцінки і настанови" [14: 15].

Мету статті вбачаємо в тому, щоб описати засоби репрезентації мовної діяльності особистості ліричного героя в поезіях Олександра Печори, виявити домінуючі показники світоглядних орієнтирів письменника та особливості моделювання лінгвокультурних кодів як упізнаваних національних

феноменів. У дослідженні використано описовий метод із процедурами відбору й систематизації фактичного матеріалу, текстологічний та метод психологічного портретування, що дає змогу розкрити унікальні риси, мотивацію та психологічні процеси поета.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Літературні критики, аналізуючи поетичну творчість Олександра Печори, відзначають багатогранність віршів письменника, широкий спектр питань, які він порушує у своїх творах, називають його "духовним роботягою" національної культури [16: 6].

Микола Костенко, підкреслюючи увагу поета до історичної минувшини, наголошує на тому, що Олександр Печора "будить прагнення українства до кращої долі, формує національну свідомість, робить нас чуйнішими і духовно досконалішими" [КК: 4]. Тому ідіолексикон та ідіофраземікон поета відображає його засадничу позицію: у центрі його творів знаходиться Україна й український народ. Мовним маркером цієї громадянської позиції став, на нашу думку, прецедентний текст, лозунг – *Україна понад усе*, яким у 2013 – 2014 роках було сформульовано прагнення повстанців Майдану та усіх патріотів України зробити свою країну по-справжньому вільною: *Тож задумайтесь разом ніероку, що грядущий нам день принесе? І Америка буде, й Європа, Україна ж нам понад усе!*; *Повниться над вінця доля українця. Злагоду і мир хай день новий несе! Душі небайдужі – вірні, щирі й дужі. Рідна Україна нам понад усе!* [КК: 24]. Письменник вводить у цей текст займенник *ми* (*нам*), чим не лише інтимізує висловлювання, робить його більш приватним і довірливим, а й акцентує увагу на головному завданні української спільноти. Словосполучення *рідна Україна* – це світоглядний орієнтир, когнітивний маркер громадянської позиції письменника. Проте складнощі

економічного й культурного розвитку країни, тривала війна руйнують Україну, що зумовлює уживання антитези *Україна – матінка-руїна*: *Лжепатріотів спрут повзе і там, і тут. В тісних обіймах душить Україну... Тому й не до музик. Народ кофта язик... До неба стогне матінка-руїна* [ПС: 49].

Лінгвокультурема *вся Україна* [КК: 63], *єдина Україна, єдина Ненька* [КК: 22] втілені в метафорі *українно серце тенька* (*Єдине небо в нас. Єдина ненька. Нехай сичать перевертнікати... Єднаймося, шануймося, брати. Хай завжди українно серце тенька!* [КК: 63]), що свідчить про щирість і відданість своїм переконанням. Домінантою патріотизму ліричного героя, а звідси – й О. Печори (адже більшість його віршів написані від першої особи) є також лексема *держава* (*Ми собою були і в сівбу, і в жнива. До знемоги, до сивого поту. Нас немає немов, та держава жива!* [КК: 25]), *Вітчизна* [КК: 89], *земля* (*Під божим небом є така земля, є Україна, сила є і воля. В сім'ї великій щиро прагну я, щоб нам частіше усміхалась доля* [КК: 48]). Лінгвокультурему *земля*, що є носієм особливої конотації для українців (*мати-годувальниця*), поет вводить у контекст, у якому апелює з абстрактним значенням – *сила і воля* – набувають семантичних ознак узагальнення, збірного поняття й символізують соціальну, громадсько-політичну силу, що є носієм перебудовних процесів. А цитування уривка вірша Тараса Шевченка та уживання фразеологізму *доля посміхається* сприймаємо як нагадування про давню мрію українців мати свою самостійну й вільну державу.

Лексема *українці* в поезіях набуває особливої конотації залежно від контексту. Ужита зі своїм основним значенням (*слов'янський народ, основне й автохтонне населення України від найдавніших часів, найбільша слов'янська етнічна група на території сучасної України*), *нація, основне населення України*;

представники цієї нації, країни; громадяни республіки Україна' [ВТССУМ: 1502]), ця лінгвокультурема набуває додаткових значеннєвих відтінків: 'народ, що має славне історичне минуле' (**Українці, славу поверніть і собі й прийдеши́м поколінням** [КК: 20]), 'народ, що здатний перемогти ворога' (*Ситі глумом вже по вінця ми. Але будьмо ж українцями!* [ПС: 190]; *Соловейко тьохкає нечасто, українець ойкає нещасний. Натерпілись горя ми по вінця, та таки ж еднаємось, українці!* [ПС: 102]); 'народ, що любить справедливість і прагне до неї' (*Українці, у світ понесіть світлу пам'ять **гіркущої правди**. Хай завжди будуть мир, хліб і сіль, та ніколи – чужинської влади!* [ПС: 198]).

Збірне поняття *народ* актуалізоване у вірші перефразою метафоричного походження *сизокрилий мудрий птах*, що ужита для утвердження думки про необхідність постійного розвитку й боротьби за свої права: *Історія не вмовкне у світах. Державу рухають вітри-вітрила, народе, – **сизокрилий мудрий птах** – лише в польоті повносили крила* [КК: 25]. Зближення в одному контексті лексем *народ* і *українець*, доповнене зіставленням народу із ягням, надає висловлюванню пафосного звучання, чому й сприяє ствердження, що на цій землі Україні бути довічно: *Ми є народ – природно і логічно. Не буду я затурканим ягням. Я українець, тут моя земля. І буде Україною довічно!* [КК: 89]. Образ невинного народу спонукає до думки про неправильність шляху, який обрано владою (*Чом народ невинний в хлібосольнім краї, скуштувавши волі, рясно вимирає?* [КК: 31]).

Патріотичні мотиви творів Олександра Печори позначені вірою в краще майбутнє України. Цьому сприяє уживання традиційних культурем *козак, справжній українець*: *Хто б і що б там не казав, та мені все рівно. Хоч від роду й не козак – справжній українець* [КК: 92]. Узагальнений образ мудрого люду (*Та мудрий люд гучних промов не слуха,*

кричить лиш той, хто неправий [КК: 113]) посилено відомою в Україні метафорою *собор людських душ* як всеоб'ємного поняття культурних надбань і традицій українського народу, екології духовності – подальшого розвитку рідної мови, збереження довкілля, культурних цінностей загалом: *На протягах історії стою. Між вибухами приспаної правди. **Собором душ людських** Всевишній править. Вітчизну розбудуємо свою* [КК: 89].

Семантичне поле назв жителів України репрезентовано назвами *браття* (*Нумо, браття, не дримайте! Майбуття прибуде. Тільки ж Бога в душах майте, не служіть іудам* [КК: 56]), *добродійні краяни* (*Рідний край плекаймо, про нащадків дбаймо. Щоби квіт не в'янув, в світ не відлітав. У свята і будні добродійні будьмо. Щастя Вам, краяни, мноїї літа* [КК: 57]); *тудяга, тудяги-дядьки, жуки* (*Переводить влада стрілки, та тудязі те – дарма. Хоч крутисся швидше білки, все одно – життя в торбах* [КК: 103]; Є "жуки". Є тудяги-дядьки [КК: 15]).

Семантично дотичні до названих лексем, хоч знаходяться на периферії номінативного поля назв жителів України, є словосполучення *генетична пам'ять українця* (*Світ втолився. Лихоліття плинуть, чашу переповнивши над вінця. Грішна, та дитинно-безневинна генетична пам'ять українця* [КК: 65]) та *ідеали нашого Майдану* (*Вже ідеали нашого Майдану світити мають Україні всій!* [КК: 35]), що втілюють неперервність поколінь, ментальність українців і пам'ять про борців за незалежність України.

Звернення до трагічних сторінок історії українського суспільства ХХ століття спонукає поета до згадки про загиблих за часів голодомору та їхніх нащадків, які й сьогодні змушені доводити, що факт геноциду української нації треба визнати на міжнародному рівні. Номінатами *жертви голодомору й кати голодомору* у вірші подано поряд, без

протиставлення, що викликає у читача цілу хвилю емоцій, адже *кати голодомору* не зазнали загального осуду й ганьби, навпаки: їхніми іменами названо вулиці: *Над Зажурою-горою дзвін... Дзвін докору... Дзвін по жертвах і катах голодомору* [КК: 22]; *...Ідуть – на горло наступають горю. Та інше я найбільш сказати хотів: ідуть нащадки жертв голодомору по вулицях з найменнями катів* [КК: 68].

Для характеристики жителів України за відсутністю світоглядних уподобань, громадянської позиції поет використовує поширене метафоричне найменування *збайдужілі ягнята-хохлоmoni* (*Як достукатися до земляків, збайдужілих ягнят-хохлоmoniв? Українці отут з правіків. Від лукавого – ігри двомовні* [КК: 38]), у якому зміст неологізму *хохлоmoni* доповнений прикладкою *ягнята*, а також епітетом *збайдужілі*, що підсилює експресивність висловлювання, надає йому сатиричної конотації. Лексема *раби* вербалізує тих, хто з усім погоджується й не протистоїть насильству (*Раб не зможе жити вільно, доки не позбудеться оков* [КК: 61]). Доповнюють семантичне поле найменувань прошарків суспільства, які пристосовують до умов, лексеми *самоїди* (*Так оце отакі ми свої?! Хто завгодно на шиї в нас їде. Бо й між нами ведуться бої, бо і досі ми є самоїди* [КК: 43]); *владолизи* (*Про колишні біди-кризи вправно пишуть мастаки. Хитромудрі владолизи, благовірні пішаки* [КК: 98]); *маріонетка* (*Маріонетка – служива лялька, слухняна зброя в чужих руках. В людців кумедних мораль двояка. В житті й поезії не лукав* [КК: 114]).

До найменувань заможних прошарків українського суспільства, що розбагатіли вже після проголошення незалежності України, відносимо лексеми *пани, святі* (*Пани жирують неупинно та прикидаються святыми* [КК: 31], *прототипи, хижі кривдники* [КК: 27], *зłodії закону* [КК: 28]. Це семантичне поле доповнене назвами українофобів, політиків, які за будь-яких умов хочуть відстояти свою,

вигідну для себе, позицію: *несамовиті україножери* (*Втішаються, злосливо чинять суд несамовиті україножери* [КК: 31]), *лукаві лжепророки, неополітики-манкурти* (*"Кобзар" цитують на всі боки нові лукаві лжепророки. І ліплять локшину для гурту неополітики-манкурти* [КК: 42]), *їуди* [КК: 56]); *бандократи* (*Бандократам – і віли, і яхти. Роботягам – стабільний дуляр. Якщо й трішечки не спекулянт, то в кишнях лиш вітер гуля* [КК: 44]). У цьому номінативному ряді немало складних слів, уживаних у ЗМІ, а також індивідуально-авторських неологізмів (*бандократи, україножери*), сполучень означуваного слова і прикладки (*Надивилися волі по вінця. На руїні – синдром клоунад. Не покращає доля вкраїнця, доки є паханат-каганат* [КК: 45]). Вони є центром смислового навантаження тексту, ними підкреслено гостроту висловлювання. Лексема *дуляр* 'долар', звукова оболонка якої нагадує слово *дуля*, сприяє актуалізації експресивно-почуттєвих конотацій вірша.

В іншому уривку лінгвокультурний сенс поетичного тексту посилюється при використанні натяку на відоме прислів'я *Хіба ревуть воли, як ясла повні?* та запровадження протиставлення, а також причиново-наслідкових відношень між частинами складного речення: *І ясла повні десь таки поділись. Воли неприпнуті знесилено ревуть. Раби закону ледве животіють, бо зłodії закону всмак живуть* [КК: 28]. Такі рядки позначені мовним смаком, мовленнєвою вправністю поета, довершеністю віршованого тексту.

Олександр Печора як поет, який створює портрет доби, не може обійти складні питання суспільного життя українців. Серед них письменника хвилює "особлива втрата – занепад села і особлива загроза – загроза втрати землі". І хоч поет натхненно виспівав "наше мудре, добре, красиве, щедre українське село! І з яким болем змальовує тяжку картину його занепаду" [16: 3]: *Моє село перевелось*

на хутір. І майже не лишилось в нім селян. Хати, сади – могилами окуті. Вмирає в бур'янах свята земля [ПЛ: 12]. Мовними маркерами віршів цієї тематики є лексеми село (Хто хоч раз змалку не зазнав села, той долею обділений добряче [КК: 77]), скалічене село (Та будять, гріють промені надії. Буя зелом скалічене село [КК: 81]), благословенна земля [КК: 78], земляця [КК: 79], вусаті поля [КК: 79], свята земля [КК: 83], хліборобський рід [ПЛ: 10]. Це також назви сільськогосподарських споруд, найменування рослин, побутових речей: колодязь, ворота, соняхи [ПЛ: 8–9]; Коноплі. Млин, Столітній дуб, Конюшня, Черета толокою. Комора. Клуня. Кузня. Клуб. І вусачі пихтять махоркою [КК: 77]. Перелік атрибутів сільського життя можна у віршах О. Печори знайти ще багато, і про них слушно сказав О. Неживий: "Печорині вірші виболені, виразні, надійно заземлені, настроєві, по-симоненківськи непоступливі, наповнені чіпкою етнографічною і подієвою пам'яттю, а ще життєздатним чітким поняттям національно-значенневої доброти й традиційної сердечності" [КК: 8].

Серед національно-культурних домінант сільського життя поет виділяє хату, оперуючи поняттями батьківська хата [КК: 12], рідна хата [КК: 13], пам'ятник чеканню [КК: 13], рідна селянська хата [КК: 14], біла хата [КК: 52], лебідка біла з казки а чи пісні [КК: 14], дім-хата [КК: 16], священна хата [КК: 49], вітвар духовності [КК: 49], пошрамована хата на покуті [КК: 71], моя хата [КК: 71], старенька хата [КК: 124].

Домінантами світобачення і світовідчуття Олександра Печори є поняття правда і любов. Правда у віршах поета черлена [КК: 28], суща [КК: 30], правда матінка [КК: 33], болюча [КК: 34], правда й кривда в кожного своя [КК: 54], наймиліша (Заради грядущого діяти треба. Діяння розсудить ще праведне небо, коли зупинюся – залишаться вірші. За правду молюся, вона – наймиліша [КК:

34]). Поняття любов письменник осмислює зазвичай завдяки вживанню іменникових словосполучень цього слова (струменята любові [ПС: 145], іменем любові [ПС: 176], слова правдиві – лебеді любові [ПС: 176], поети – то художники любові [ПЛ: 214]. Він славить її як найцінніших дарунків життя: У дивосвіт летять літа. А нині ж осінь золота. І ти довіку пам'ятай – любов свята [ПЛ: 220], Від Любові не втечеш нікуди, бо її оберігає Бог [ПЛ: 227]; Мелодію любові віднайми ніколи у житті оцім не пізно. Коли цей світ в добрі покинеш ти – лишиться всім твоя нетління пісня [КК: 176].

Фраземікон Олександра Печори відображає світоглядні орієнтири автора, а також інтелектуально-розумові та експресивно-почуттєві інтенції. Не поділяючи практику обговорення окремих питань без належного їх вирішення, письменник вдається до фразеологізму товкти воду у ступі, образно називаючи так бездіяльність влади: Політики товчуть у ступі воду. Торгують за рахунок лиш народу [ПЛ: 127], Нам є чим кожному хвалитись, та тільки ж хваляться не всі. Не варто воду в ступу лити, – постануть всі у всій красі, коли душа гайне на небо й лишиться справи на землі [ПЛ: 233], товкти воду в ступі 'займатися чим-небудь непотрібним, марно гаяти час' [ФС: II: 887]. Тверезо характеризуючи зміни в Україні початку ХХІ століття, О. Печора для загальної оцінки здобутків незалежної держави оперує метафорою доволокли-таки себе до двадцять першого століття та фразеєю перекувати мечі на рало, маючи на увазі відмову України від ядерної зброї і вибір мирного шляху розвитку. Водночас він вводить у текст лексему ярмо як символ поневолення, тягаря, залежності, примусу та рабства (походить від сільськогосподарської упряжі, що обмежує рух тварини – волів): Вже ледве плентались воли. Порожні ясла й ті покрали. Перекували меч на рало. Але ярмо приберегли [ПЛ: 90], перекувати мечі на орала 'перетворювати воєнні

засоби, ресурси і т. ін. у мирні' [ФС: II: 617].

О. Печора робить оцінку загального життя в Україні з погляду простого українця, який через бідність не може собі дозволити проїзд у комфортабельних вагонах поїзда, а змушений послуговуватися загальними вагонами електрички. Фразеологізм *реготати на кутні* письменник вкладає у вуста українофобів, які не дбають про добробут простої людини, незважаючи на мирні повстання народу. А спогад про помаранчеву революцію для повстанців звучить як докір: *А він, як вулик – бджоли тут і трутні. У шулера в кишені п'ятий туз. Мала держава... Регочіть на кутні. І їжте помаранчевий гарбуз* [ПЛ: 28], **реготати на кутні** 'плакати' [ФС: II: 836].

Поетична креативність автора, мовна вправність і майстерність виявляється в тому, що стійкі сполучення слів зі значенням 'ледарювати', 'займатися неважливими розмовами' та подібні з негативною конотацією письменник уживає із заперечною часткою *не*, коли мова йде про конкретного представника країни, тим самим підкреслюючи, що лінощі й пустопорожні розмови серед українців не в пошані: **Байдиків** Кіндрат **не б'є**. *Від сусідів тин городить, та щодня у гості ходить. Побалакає, поп'є* [ПЛ: 120], **байдики бити** '1. бути без діла, весело проводити час; розважатися; 2. нічого не робити, марнувати час; ледарювати' [ФС: I: 23]; *Понад плесом де-не-де рибалки. Осюди б, де птаство не вгава! І ніхто не забиває баки. Чарівна забава лугова...* [ПЛ: 27], **забивати баки** 'розмовами, балачками відвертати чийсь увагу від кого-, чого-небудь; заморочувати, задурювати голову кому-небудь [ФС: I: 297]; *Марно не розводим баяндраси. Маємо до столу хліб і сіль* [ПЛ: 190], **точити (розводити) баяндраси** 'вести пусті розмови, марнуючи час; [ФС: II: 893]; *Хоч ні про що балакають не боюся, та теревені марно не ведуть* [ПЛ: 31], **правити теревені** 'розмовляти про щось другорядне, незначне,

дріб'язкове, марнуючи час' [ФС: II: 687].

У вірші «Ірпінські роздуми осінні» О. Печора описує атмосферу письменницького зібрання в Ірпені 2016 року, де зустрілися "об'єднані у слові і ділах" патріоти України, поет уживає фразеологізм *бити у груди* з часткою *не*, бо завдання цього форуму були не в тому, щоб обговорити якісь питання, а зовсім інші (скласти статут товариства "Ріднокрай", накреслити конкретні плани на майбутнє): *Ми децю різні й рівень різний ще. Не будемо себе у груди бити* [ПЛ: 56], **бити себе в груди** 'гаряче запевняти, переконувати кого-небудь у чомусь' [ФС: I: 25].

У вірші "Юнацькі спомини квітчасті" йдеться про складнощі людської долі, юнацькі мрії про "стежини щастя" і реальні досягнення зрілої особистості. У ньому вдало реалізоване протиставлення фразеологізму *видно як на долоні* та сполучення *спробуй – розгадай*; *Хоч видно все як долоні, та сам поспробуй – розгадай* [ПЛ: 221], **як на долоні** 'дуже добре, чітко, виразно [ФС: I: 260], що розглядаємо як протиставлення.

Вболівання поета за долю села втілене в антитезі, створеній фразеологією *сміятися на кутні* та словосполученням *відсміялося село*, що сприяє образності й емоційності висловлювання: *Привітайсь мерщій: "Хелло!" Мо', ще прийде влада путня?.. Та регочуть вже на кутні. Відсміялося село* [ПЛ: 123].

Пряме значення уведених у вірші фразем реалізоване при описі природи (*Ще встигнеш до Сули чи до Хоролу. А спрагла пам'ять вийшла з берегів* [ПЛ: 33], **виходити з берегів** 'розливатися (про річку, водоймище); перевершувати міру звичайного, усталеного' [ФС: I: 112]); переповіданнях перебігів життєвої долі ліричного героя вірша (*Ген-ген літа мої молочні. Вже й пам'ять – вила по воді* [ПЛ: 16], **вилами по воді писано** 'невідомо, як буде' [ФС: II: 627]; *Попадало й батого, та терпіти вже навчився. Запивав, правда, й лічився, –*

наловив багато гав [ПЛ: 120], **ловити гави** 'марно витрачати час, нічим не займатися; байдикувати [ФС: I: 444]).

Образному мовленню та експресивній конотації тексту сприяють фраземи, що виконують функцію обставини міри і ступеня та є засобами вираження оцінки (ситуації, обставин, поведінки): *Ситі глумом вже по вінця ми. Але будьмо ж українцями!* [ПЛ: 86], **по самі вінця** 'повністю, до кінця; до крайньої межі' [ФС: I: 130]; *Рано-рано, а сну вже нема. Як же я натомився... Але клопоту завжди по вуха* [ПЛ: 230], **по самі вуха** 'дуже сильно, надзвичайно; дуже багато; повністю, зовсім' [ФС: I: 163]; *Виживаємо ради майбутнього конкурентів у гриву і хвіст* [ПЛ: 128], **і в хвіст, і в гриву** 'дуже сильно, на повну силу' [ФС: II: 923]; *Повірити важко. Вернуть – поготів. Неждано-дивацька потреба: кохана людина покинула дім – мов грім серед ясного неба* [ПЛ: 217], **як грім з ясного неба** 'несподівано, раптово, зненацька' [ФС: I: 198]; *Щемну згадку затер до дірок: світла ніч, суперова погода, неповторність бродячих зірок, натюрморт – огірок, "рамен водка"* [ПЛ: 92], **до дірок** 'до обтріпаного, обшарпаного вигляду (про книжку, газету)' [ФС: I: 248].

Для посилення емоційного впливу на читача О. Печора вводить фразеологізм зі значенням міри і ступеня до ряду однорідних членів, виділяючи їх як приєднувальну конструкцію: *Ми собою були і в сівбу, і в жнива. До знемоги, до сьомого поту* [ПЛ: 20], **до сьомого поту** 'до крайньої, граничної втоми' [ФС: II: 683].

В арсеналі О. Печори давні за походженням фраземи (напр.: *втратити голову – Зумій душею долю обирать. Полюбить серце – голову не втрать* [ПЛ: 181], **втратити голову** 'виявлятися нездатними обдуманно діяти, поводитися; безрозсудно закохуватися у кого-небудь' [ФС: I: 159]; з давніх-давен голова сприймається як осередок розуму і свідомості; втрата голови означає

втрату контролю над собою, розгубитися, не знати, що робити, перестати бути господарем своїх думок чи дій), узяті з усного мовлення (напр.: *варити воду – Козаченьку, не барися та воду не вари. До мене ніжно ти притулися, заміж скоріш бери* [ПЛ: 156], **варити воду** 'знущатися з когонебудь, показуючи свої примхи, вередуючи перед ким-небудь чи прискіпуючись до когось' [ФС: I: 67]; фразема пов'язана з народним розумінням створення труднощів та примх, імітуючи процес, що вимагає зусиль (варіння), але насправді є марним або створює перешкоди); запозичені із жаргону (напр.: *бути під мухою – І тепер у столітті новім, коли мучусь чи трішки під мухою, без гітари (немов овдовів) я говію – Висоцького слухаю* [ПЛ: 36], **під мухою** 'у нетверезому стані; напідпитку' [ФС: I: 515]; вираз, імовірно, походить із жаргону гравців у карти, де "муха" могла асоціюватися з легким запамороченням від алкоголю, що "сідає" на людину, як та муха).

Під час використання фразем, що образно називають дію, автор відображає психологічні особливості учасників комунікації, їхні переживання, особливості поведінки (*На проводи стрілись... Ховаючи очі, не бійся, що видам, ким батько твій був* [ПЛ: 17]; *Хоронили городнього злодія. У задумі стояли мовчки. Винувато ховали очі. І по-вовчому вила мелодія* [ПЛ: 18], **ховати очі** 'відвертатися, не дивитися на когонебудь, кудись від незадоволення, ніяковості, сорому' [ФС: II: 929]). Номінації дії нерідко носять оцінний характер. Так, виїзди багатьох українців за межі України поет явно не схвалює, що спонукає його до використання загальноживаної фраземи *накивати п'ятами* (*А може, є останній шанс? Негоже п'ятами кивати. Хоч би хоч коней підкувати, коли на швидше вже не час* [ПЛ: 90], **накивати п'ятами** 'утекти, відправитися, виїхати куди-небудь, залишивши своє місце проживання' [ФС: I: 525]). Фразеологізми, що

номінують дію особи, нерідко характеризують загальний стан речей, ситуацію, що склалася. Наприклад, фразема *ковтати язик* у висловлюванні *Народ ковта язик... До неба стогне матінка-руїна* [ПЛ: 41] (**проковтнути язика** 'зробитися мовчазним, замовкнути' [ФС: II: 707]) набуває додаткових змістових відтінків: мовчати у зв'язку з тим, що нерівні сили, що боротьба проти владних структур не має ніякого сенсу.

Фраземи, які номінують дію, поет нерідко уводить у текст із часткою *не*: *Та ніколи собі й ніде не шукаю в цім світі раю. Знаю, суд неодмінно гряде, тож під дудку чужу не граю* [ПЛ: 147], **танцювати (скакати) під дудку** 'безперечно виконувати чиї-небудь бажання, підкорятися в усьому комусь' [ФС: II: 877]; *Зазначати слушно мушу: яку б я не мав мету, та не продаватиму душу і мрію свою святу!* [ПЛ: 171], **продавати душу** 'втрачати свою гідність, давати згоду служити комусь; зрадити' [ФС: II: 705]; *Скільки б жаба мене не давила, – все одно – тільки тут мені рай* [ПЛ: 207], **жаба душить** 'сильна заздрість або скупість, коли людині шкода витратити власні кошти чи ділитися з кимось'.

Доречно О. Печора вживає фразеологізми для характеристики осіб (*Дурять спереду і ззаду. Скільки там уже душку! Як же можна мати владу, коли рильце не в пушку?* [ПЛ: 139], *Не правитель я й цасливий. Вбив давно собі в башку: управляти неможливо, коли рильце не в пушку* [ПЛ: 25]; **рильце в пушку** 'хто-небудь причетний до чогось ганебного, осудливого' [ФС: II: 736]); персоніфікованих явищ, зокрема, свою малу батьківщину письменник називає "цабе", скорочуючи загальновідомий вислів *велике цабе*: *На мою малу столичку, наче до "цабе", справно ходить електричка ще й велосипед* [ПЛ: 54], **велике цабе** 'поважна особа, яка займає високу посаду або має велику вагу, великий вплив у суспільстві, в якомусь колективі' [ФС: II: 937], загальної філософської оцінки

життя: *Вона по-людському пожити хоче, але й в людей собаче вже життя* [ПЛ: 28]; *Хоча життя здебільшого – не мед, поскрипує-співа й велосипед!* [ПЛ: 205]; життєвих ситуацій: *Для владик закон, мов дишло... (Всіх підряд – не осуди ж!)* [ПЛ: 25], *Для них закон, авжеж, – неначе дишло, адже із бізнесу вони лукаво вийшли* [ПЛ: 127], **закон, мов дишло** 'можливість трактувати закон по-різному, залежно від потреби'.

Загальноновживані фразеологізми в поезіях О. Печори здебільшого використано в прямому значенні, як-от: **битий шлях** 'легка, звична, уже освоєна іншими формами діяльності; апробований спосіб розв'язання питань' [ФС: I: 263] (*Як же важко додому іти! Та терпів би й нестерпніші муки, якби ж тільки Господь битий шлях освітив, щоб жили краще діти й онуки* [ПЛ: 119]). Проте є випадки модифікації відомих стійких сполучень слів, зокрема вислів *битий шлях* номіновано як *побитий шлях*, що, судячи з контексту, означає 'пройдений не раз, шлях, який пройшла не одна людина': *Журливий погляд на побитий шлях: по світу ген порозлітались діти* [ПЛ: 65].

Образними конкретизаторами фразеологізмів, що вжиті в поезіях О. Печори, виступають іменники-апелятиви *берег, вінець, грім, слова* з архетипною символікою (*вода, небо, істина, шлях, міст, слово*), некротизми *байдики, баки, баяндраси, пантелик* та ін. Найчастіше компонентами стійкого сполучення слів є соматизми: *вухо, голова, груди, долоня, кутні, рильце, око, рука, п'яти, кров, язик*. Найбільшу фразеопродуктивність мають слова *світ і серце*: *В глухому хуторі жила стара-старісінька бабуся. В світах історія гула... Про неї білий світ забувся* [ПЛ: 81] **білий світ** 'все навколишнє' [ФС: II: 783]; *Гай-гай! Минуло стільки літ. Пішли по світу друзі. Вже хто й покинув білий світ... Гортають думи в тузі...* [ПЛ: 158], **по світу ходити** 'бути живим, існувати' [ФС: II: 930], **покидати білий світ** 'помирати' [ФС: II: 665]; *Молюсь*

на долю, Богом дану. О Музо, душу освяти! Світи на хатнище жадане, з тобою **підемо в світи** [ПЛ: 193], **у світи** 'дуже далеко' [ФС: II: 785]; **По світах розлетілися друзі, всі стежини – на сповідь ведуть** [ПЛ: 172], **по світах** 'скрізь' [ФС: II: 786]; Хоча справжнє кохання – далеко, **на край світу** до нього **дійду** [ПЛ: 209], **на край світу** 'дуже далеко' [ФС: I: 392].

Фраземи з образним конкретизатором **серце** образно номінують психологічний стан особистості: **А серце рветься, тенька гучно – посеред сочень голосів почути голос твій жагучий в розкішних барвах почуттів...** [ПЛ: 54], **Добро зі злом на герці вічно. Як безсумнівно ясно все це! Як рвуться нерви, – рветься серце.** **Хоронять часто найживіших** [ПЛ: 145], **серце рветься на шматки** 'хто-небудь дуже переживає, страждає' [ФС: II: 797]; **Гостина завжди, як ведеться. Приймеш все близько до серця** [ПЛ: 85], **брати до серця** 'болісно сприймати, переживати що-небудь' [ФС: I: 56]; **Стежина ж від серця до серця незгасним коханням цвіте** [ПЛ: 112], **від серця** 'щиро, сердечно, самовіддано' [ФС: II: 799]; **Сміються очі, але серце плаче** [ПЛ: 58], **очі сміються** 'вираження радості, веселощів, щирості через погляд, коли людина виглядає щасливою та задоволеною', **серце плаче** 'глибокий сум, туга, нестерпний душевний біль або жаль, який переживає людина'; **Чи співають десь під серцем, чи то плачуть солов'ї?.. на Голгофі ж, як ведеться, розпинатимуть свої** [ПЛ: 88], **співати під серцем** 'перебувати в доброму, піднесеному настрої, відчувати радість, втіху від чогось'.

Висновки та перспективи досліджень. Загалом Олександр Печора як мовна особистість уміло продукує високохудожні тексти, вільно оперує мовними засобами української мови, використовуючи правила їхньої сполучуваності для досконалого висловлення думки, посилення експресивності, надання висловлюванню додаткових змістових нашарувань, зокрема для створення

сатиричного чи іронічного забарвлення. Домінантні показники світоглядних орієнтирів у поетичному мовленні письменника пов'язані з громадянською позицією митця, зумовлені тематикою текстів, проблемними питаннями, що актуальні для суспільства кінця ХХ – початку ХХІ століття – доля України як незалежної держави, бідність простих громадян країни, особливо селян, питання активності особистості в перебудовних процесах країни. Ідіолексикон письменника репрезентований лінгвокультурами *Україна, країна, Ненька, держава, земля, український*, найменуваннями жителів України за місцем проживання, соціальним станом, громадянською позицією, історичною місцією – *українці, народ, люд, добродійні країни, трудяги, жертви голодомору, хохломони, владолізи*; назвами заможних прошарків суспільства, урядовців, українофобів – *пани, україножери, бандократи* та ін. Для О. Печори актуальними є проблеми екології духовності – подальший розвиток української мови як державної, збереження рідного довкілля, національних традицій, культурних цінностей загалом. Домінантами національно-культурних інтенцій у поезії є лексеми *село, хата, слово, правда, любов* та ін.

Мовна свідомість поета, спрямована на відтворення світоглядних орієнтирів, експресивно-почуттєвих інтенцій, виявляється в майстерному вживанні епітетів, складних метафоричних найменувань, перифраз, неологізмів, фразеологізмів, побудові висловлювання, в основі якого – протиставні чи зіставні відношення між одиницями речення. О. Печора творчо використовує прецедентні тексти (цитати, прислів'я), вміло переплітає їх з іншими засобами художнього мовлення. Чимало неологізмів поета – це складні слова, що в процесі визначення мотиваційних зв'язків між мовними одиницями сприяє залученню двох

різних основ, а отже, і складних семантичних відношень.

Фраземікон письменника маніфестує передусім загальнозживані стійкі сполучення слів, які використано для образного найменування дії, характеристики осіб, ситуацій, загальної філософської оцінки життя. Щодо простих людей поет за потреби вживає фразеологізми на позначення негативних рис характеру з часткою *не*, що вважаємо одним зі стилістичних прийомів еталонності комунікативної поведінки, а також донесення до читача історичної правди. Образними конкретизаторами фразеологізмів, ужитих у поезіях О. Печори,

виступають іменники-апелятиви, серед яких чимало слів з архетипною символікою (*вода, небо, істина, шлях, міст, слово, соловей, час*). Найчастіше компонентами стійкого сполучення слів є соматизми: *вуха, голова, груди, долоня, кутні, рильце, око, рука, п'яти, кров, язик*. Найбільшу фразеопродуктивність мають слова *світ* і *серце*. Загалом мовна свідомість О. Печори спрямована на моделювання лінгвокультурних типів кінця ХХ – початку ХХІ століття, а отже, є всі підстави стверджувати, що поет, користуючись засобами художнього дискурсу, створив лінгвокультурний портрет доби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Богуш А. М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: [монографія]. Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. 272 с.
2. Глуховцева І. Фразеологічний портрет оповідачки в романі Ольги Слоновьовської "Медуза-Горгона". *Лінгвістика: зб. наук. праць*. Полтава, 2025. №2 (52). С. 57–75. <https://doi.org/10.12958/2227-2631-2025-2-52-57-75>.
3. Данилюк І. Г. Теоретичні засади і методи лінгвоперсонології. *Лінгвістичні студії: зб. наук. праць*. Вінниця: ДонНУ, 2016. Вип. 31. С. 63–66.
4. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. 350 с.
5. Загнітко А. Теорія лінгвоперсонології: [монографія]. Вінниця: Нілан-Лтд, 2017. 136 с.
6. Ігнат'єва С. Мовна особистість Олеся Гончара в аспекті психолінгвістичних характеристик. *Психолінгвістика*. 2010. Вип. 6. С. 139–145.
7. Ігнат'єва С. Олесь Гончар як елітарна мовна особистість: діарійний простір. *Przestrzeń Innowacji/The Innovation space*. 2025. № 2. С. 33–44.
8. Кругляк Ю. М. Ім'я вашого міста: Походження назв міст і селищ міського типу Української РСР. Київ: Наукова думка, 1978. 152 с.
9. Мацько Л. І. Мовна особистість Тараса Шевченка як чинник формування національної ідентичності. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна"*. Острог : Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2014. Вип. 50. С. 8–15.
10. Папіш В. А. Онім як засіб актуалізації підсвідомих структур особистості в поетичному лексиконі Лесі Українки. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. Люблін, 2021. № 1 (37). С. 118–125. <https://doi.org/7510.51647/kelm.2021.1.1.10>.
11. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти: монографія. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. С. 131. 541 с.
12. Сахарова О. В. Мовна особистість драматургійного персонажа чиновника (на матеріалі п'єс І. Юзюка). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, Серія : Філологія*. 2019. Вип. 42(1). С. 62–65. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.42.1.14>.
13. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.

14. Селігей О. П. Структура й типологія мовної свідомості. *Мовознавство*. 2009. № 5. С. 12–29.
15. Шаповал А. С. Лінгвокультурологічна характеристика мовної особистості персонажа художнього твору (на матеріалі романів Перл Бак "Імператриця" та Павла Загребельного "Роксолана"): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15. Одеса, 2015. 192 с.
16. Шевченко М. Душа, розіп'ята на семи вітрах. *Поклик лелеки: Поезії*. Лубни: Інтер парк. 2020 С. 3–6.

Джерела дослідження

- ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел, Київ: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. 1728 с.
- КК – Печора О. А. Крилаті катрени. Лубни. Інтер-парк. 2021. 200 с.
- ПЛ – Печора О. А. Поклик лелеки: *Поезії*. Лубни: Інтер парк, 2020. 260 с.
- ПС – Печора О. А. Просто світити: *Поезія*. Лубни: Інтер Парк, 2024. 320 с.
- ФС – Фразеологічний словник української мови (1993). / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Київ: Наук. думка, 984 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Bohush, A. M. (2008). Formuvannya movnoi osobystosti na riznykh vikovykh etapakh: [monohrafiia] [Formation of linguistic personality at different age stages: [Monograph]]. Odesa: PNTs APN Ukrainy. 272 p. [in Ukrainian].
2. Hlukhovtseva, I. (2025). Frazeholohichniy portret opovidachky v romani Olhy Slonovskoi "Meduza-Gorgona" [Phraseological portrait of the narrator in Olga Slonivskaya's novel "Medusa the Gorgon"]. *Linhvistyka: zb. nauk. prats*. Poltava. № 2 (52). Pp. 57–75. <https://doi.org/10.12958/2227-2631-2025-2-52-57-75>. [in Ukrainian].
3. Danyliuk, I. H. (2016). Teoretychni zasady i metody linhvopersonolohii [Theoretical foundations and methods of linguopersonality]. *Linhvistychni studii: zb. nauk. prats*. Vinnytsia: DonNU. Iss. 31. Pp. 63–66. [in Ukrainian].
4. Zahnitko, A. (2012). Slovnyk suchasnoi linhvistyky: poniattia i terminy [Dictionary of Modern Linguistics: Concepts and Terms]. Donetsk: DonNU. 350 p. [in Ukrainian].
5. Zahnitko, A. (2017). Teoriia linhvopersonolohii: [monohrafiia] [Theory of linguopersonality: [Monograph]]. Vinnytsia: Nilan-Ltd. 136 p. [in Ukrainian].
6. Ihnatieva, S. (2010). Movna osobystist Olesia Honchara v aspekti psykhohinhvistychnykh kharakterystyk [Oles Honchar's linguistic personality in terms of psycholinguistic characteristics]. *Psykhohinhvistyka*. Iss. 6. Pp. 139–145. [in Ukrainian].
7. Ihnatieva, S. (2025). Oles Honchar yak elitarna movna osobystist: diariinyi prostir [Oles Honchar as an elite linguistic personality: diary space]. *Przestrzeń Innowacji / The Innovation space*. № 2. Pp. 33–44. [in Ukrainian].
8. Kruhliak, Yu. M. (1978). Imia vashoho mista: Pokhodzhennia nazv mist i selyshch miskoho typu Ukrainskoi RSR [The name of your city: The origin of the names of cities and urban-type settlements of the Ukrainian SSR]. Kyiv: Naukova dumka. 152 p. [in Ukrainian].
9. Matsko, L. I. (2014). Movna osobystist Tarasa Shevchenka yak chynnyk formuvannya natsionalnoi identychnosti [The linguistic personality of Taras Shevchenko as a factor in the formation of national identity]. *Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu "Ostrozka akademiia". Seriia "Filolohichna"*. Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnogo universytetu "Ostrozka akademiia". Iss. 50. Pp. 8–15. [in Ukrainian].

10. Papish, V. A. (2021). Onim yak zasib aktualizatsii pidsvidomykh struktur osobystosti v poetychnomu leksykoni Lesi Ukrainky [Onim as a means of actualizing subconscious personality structures in the poetic lexicon of Lesya Ukrainka]. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. Liublin. № 1 (37). Pp. 118–125. <https://doi.org/7510.51647/kelm.2021.1.1.10>. [in Ukrainian].
11. Romanchenko, A. P. (2019). Elitarna movna osobystist u prostori naukovooho dyskursu: komunikatyvni aspekty: monohrafiia [Elite linguistic personality in the space of scientific discourse: communicative aspects]. Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I. I. Mechnykova. Pp. 131. 541 p. [in Ukrainian]
12. Sakharova, O. V. (2019). Movna osobystist dramaturhiinoho personazha chynovnyka (na materialy pies I. Yuzyuka) [The linguistic personality of the dramaturgical character of an official (based on the material of the plays of I. Yuzyuk)]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, Seriia: Filolohiia*. Iss. 42 (1). Pp. 62–65. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.42.1.14>. [in Ukrainian].
13. Selivanova, O. O. (2006). Suchasna linhvistyka: Terminolohichna entsyklopediia [Modern Linguistics: Terminological Encyclopedia]. Poltava. 716 p. [in Ukrainian]
14. Selihei, O. P. (2009). Struktura y typolohiia movnoi svidomosti [Structure and typology of linguistic consciousness]. *Movoznavstvo*. № 5. Pp. 12–29. [in Ukrainian].
15. Shapoval, A. S. (2015). Linhvokulturolohichna kharakterystyka movnoi osobystosti personazha khudozhnoho tvoruv (na materialy romaniv Perl Bak "Imperatrytsia" ta Pavla Zahrebelnoho "Roksolana") [Linguo-cultural characteristics of the linguistic personality of a character in a work of art (based on the novels "The Empress" by Pearl Buck and "Roksolana" by Pavel Zagrebelny)]; dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.15. Odesa. 192 p. [in Ukrainian].
16. Shevchenko, M. (2020). Dusha, rozipiata na semy vitrakh [A soul crucified on the seven winds]. *Poklyk leleky: Poezii*. Lubny: Inter park. Pp. 3–6. [in Ukrainian].

Research Materials

VTSSUM – Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language] / arranged by i hol. red. V. T. Busel, Kyiv: Irpin: VTF "Perun", 2005. 1728 p. [in Ukrainian].

KK – Pechora O. A. Krylati katreny [Winged quatrains]. Lubny. Inter-park. 2021. 200 p. [in Ukrainian].

PL – Pechora O. A. Poklyk leleky [The call of the stork]: Poezii. Lubny: Inter park, 2020. 260 p. [in Ukrainian].

PS – Pechora O. A. Prosto svityty [Just shine]: Poeziia. Lubny: Inter Park, 2024. 320 p. [in Ukrainian].

FS – Frazelohichnyi slovnyk ukrainskoi movy [Phraseological dictionary of the Ukrainian language] (1993). / arranged by: V. M. Bilozhenko et al. Київ: Nauk. dumka, 984 p. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 05.02.2026

Дата прийняття статті: 19.02.2026

Опубліковано: 27.02.2026